

RABHADH

CAITHFEAR an Ceistpháipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabha(i)r ag deireadh an Scrúdaithe, nó caillfear marcanna.

Scríobh do Scrúduithe anseo ⇒

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2014

DÉ CÉADAOIN 18 MEITHEAMH MAIDIN 9.30 – 12.00

EACNAMÁÍOCHT – GNÁTHLEIBHÉAL (400 marc)

Freagair **sé** cheist as Roinn A agus **ceithre** cheist as Roinn B.

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna atá ann dóibh.

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.

Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.

Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo.

Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 marc).

Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

NÁ DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A THABHAIRT AR AIS
LEIS AN/NA (bh)FREAGARLEABHA(I)R A ÚSÁIDEADH CHUN NA CEISTEANNA
I ROINN B A FHREAGAIRT

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna atá ann dóibh.

1. Críochnaigh an ráiteas seo a leanas:

Is eolaíocht _____ í an eacnamaíocht.

Déantar scrúdú inti ar an dóigh a mbaintear úsáid as _____ tearca d'fhonn ár _____ éigríochta a shásamh.

(16 mharc)

2. Cuir in iúl le tic (✓) cén chatagóir a mbaineann gach earra nó seirbhís díobh seo léi:

Ráiteas	Easpórtálacha Sofheicthe	Easpórtálacha Dofheicthe	Iompórtálacha Sofheicthe	Iompórtálacha Dofheicthe
Feirmeoirí Éireannacha ag díol mairteola sa Ríocht Aontaithe.				
Lucht leanúna rugbaí as Éirinn ag taisteal go dtí an Fhrainc.				
Meiriceánaigh ag taisteal go hÉirinn ar Aer Lingus.				
Tomhaltóirí Éireannacha ag ceannach geansaithe cochallacha Abercrombie ón na Stáit Aontaithe ar líne.				

(16 mharc)

3. Roghnaigh an focal ceart as **na focail a bhfuil lúibíní thart orthu** chun an ráiteas seo a leanas a chríochnú:

De réir mar a bhíonn cainníochtaí _____ (**méadaitheacha / laghdaitheacha**)

d'earra á dtomhailt, ar deireadh thiar _____ (**ardófar / titfidh**) an áirgiúlacht imeallach

a ghnóthaítear as gach aonad breise den earra a tomhlaítear.

(16 mharc)

ROINN A (ar leanúint)

4. Tabhair breac-chuntas ar iarmhairt eacnamaíochta **amháin** a d'fhéadfadh a bheith ag laghdú ar phá san earnáil phoiblí ar **gach** ceann díobh seo a leanas:

Miondíoltóirí in Éirinn: _____

Airgeadas an Rialtais: _____

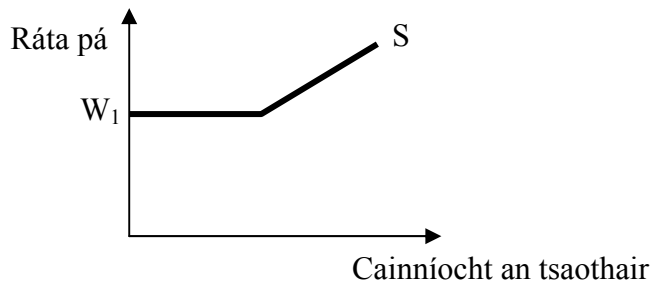
(16 mharc)

5. Cuir i gcás go bhfuil $C + I + G = \text{€}3,200\text{m}$, ríomh an **tloncam Náisiúnta (Y)** más ionann easpórtálacha (X) agus €500m agus más ionann iompórtálacha (M) agus €400m. (**Taispeáin do chuid oibríthe go léir**).

Oibríthe	Freagra
	€ _____

(16 mharc)

6. Léiríonn an léaráid thíos cuair sholáthar an tsaothair i margadh ina bhfuil íosphá idirbheartaithe ag ceardchumann.

Cuir tic (✓) le **Fíor** nó **Bréagach** i ndiaidh gach ceann de na ráitis seo a leanas:

Ráiteas	FÍOR	BRÉAGACH
Is é W_1 an ráta íosphá sa léaráid thuas.	☐	☐
Beidh baill an cheardchumainn ag obair ar ráta pá níos ísle ná W_1 .	☐	☐
De réir mar a éiríonn an ráta pá os cionn W_1 , titeann soláthar an tsaothair.	☐	☐

(17 marc)

ROINN A (ar leanúint)

7. Dé réir na Scéime Dreasachta Athchóirithe Tí a tugadh isteach i gCáinainéis 2014 tá úinéirí tí i dteideal faoiseamh cánach a éileamh as obair athchóirithe ar a dtithe.

Luaigh iarmhairt eacnamaíochta **amháin** a d'fhéadfadh a bheith ag an scéim seo ar **gach** ceann díobh seo a leanas:

Gnólachta Éireannacha: _____

Úinéirí Tí: _____

(17 marc)

8. Meaitseáil na smaointe eacnamaíochta ar an liosta thíos leis an eacnamaí a luaitear leis:

Smaoineamh Eacnamaíochta

- A. Prionsabail an Chánachais
- B. Teoiric na Tosaíochta don Leachtacht
- C. Teoiric an Daonra agus Sholáthar an Bhia
- D. Dúshaothrú an lucht oibre i gcóras caipitlíoch.

Eacnamaí

- 1. John Maynard Keynes
- 2. Karl Marx
- 3. Adam Smith
- 4. Thomas Malthus

Smaoineamh eacnamaíochta	A	B	C	D
Eacnamaí				

(17 marc)

9. Tomhaistear **Praghas Leisteachas an Éilimh (PLÉ)** leis an bhfoirmle a leanas: $\frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P_1 + P_2}{Q_1 + Q_2}$

Comhlánaigh an tábla seo a leanas agus cuir in iúl cad dó a seasann gach ceann de na siombailí thuas:

ΔQ	
ΔP	Athrú ar phraghas an earra.
P_1	
P_2	
Q_1	Cainníocht tosaigh an earra atá á éileamh.
Q_2	

(17 marc)

Ná dearmad an ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais leis an/na (bh)freagarleabha(i)r a úsáideadh chun na ceisteanna i Roinn B a fhreagairt.

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.

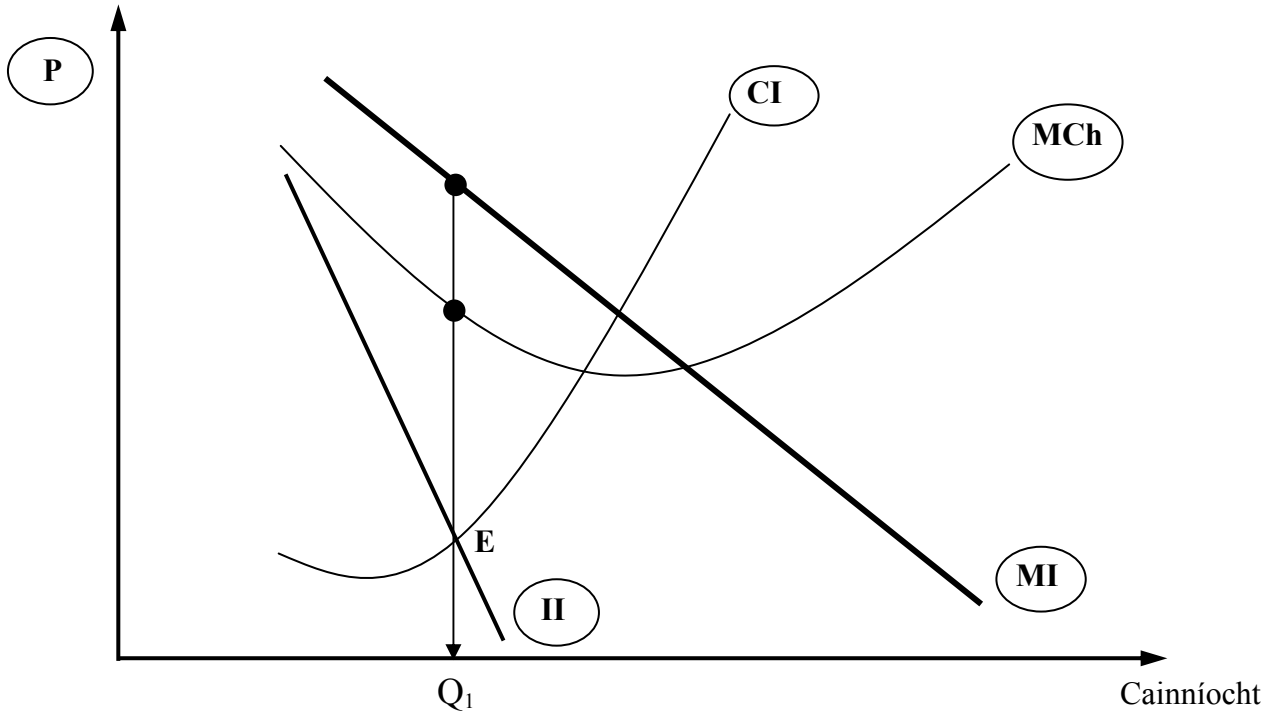
Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.

Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo.

Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 marc).

Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

1. Sa léaráid thíos taispeántar gnólacht **Monaplachta** atá i gcothromaíocht.

(a) Déan cóip den léaráid i do fhreagarleabhar.

- Luaigh cad dó a seasann **gach** ceann de na lipéid a bhfuil ciorcal thart orthu thuas.
- Tá an gnólacht seo i gcothromaíocht ag pointe E agus táirgeann sé aschur Q_1 .
Taispeáin ar do léaráid:

- an praghas a ghearrfaidh an gnólacht ar Q_1 . (úsáid lipéad P_1)
- meánchostas táirgeachta an aschuir seo. (úsáid lipéad C_1)

(30 marc)

(b) Is bacainn ar iontráil í monaplacht dhleathach/reachtúil.

- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
- Luaigh **dhá** bhacainn **eile** ar iontráil a bhíonn roimh ghnólachtaí a bhíonn ag iarraidh dul isteach i margadh monaplachta.
- Scríobh nótaí gearra ar **gach** ceann díobh.

(21 marc)

(c) Tá monaplacht ag Bus Átha Cliath ar sheirbhísí bus ar bhealaí áirithe i mBaile Átha Cliath. Tá daoine áirithe ag moladh gur chóir breis iomaíochta a bheith ann i gcomhair seirbhísí bus i mBaile Átha Cliath.

- Luaigh agus mínigh **dhá** bhuntáiste do thomhaltóirí atá ag an monaplacht dhleathach seo.
- Luaigh agus mínigh **dhá** chúis a bhféadfadh tomhaltóirí buntáiste a bhaint as breis iomaíochta.

(24 marc)

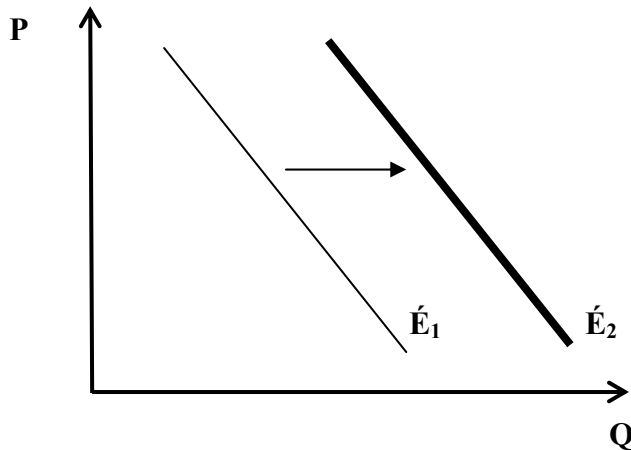
[75 marc]

2. (a) Bíonn earra eacnamaíochta gann agus inaistrithe, agus soláthraíonn sé áirgiúlacht don tomhaltóir.

- (i) Mínigh **aon dá cheann** de na téarmaí a bhfuil líne fúthu.
- (ii) An earra eacnamaíochta í dea-shláinte? Mínigh do fhreagra.

(21 marc)

(b) Taispeánann an léaráid thíos aistriú i gcuar an éilimh ar charranna nua in Éirinn.

- (i) Mínigh Dlí an Éilimh.
- (ii) Luaigh agus mínigh **dhá** chúis a d'fhéadfadh a bheith le haistriú chuar an éilimh ar charranna nua ar dheis.
- (iii) Tabhair breac-chuntas ar bhuntáiste eacnamaíochta **amháin** a bhainfeadh an tsochaí as méadú ar úsáid carranna leictreacha.

(24 marc)

(c) “Tá an rialtas ag smaoineamh ar íosphraghas ar alcól a thabhairt isteach d’fhonn cur in aghaidh mí-úsáid alcóil.”
(*The Irish Times*, Deireadh Fómhair 2013)

- (i) Luaigh agus mínigh beart **amháin eile** a d'fhéadfadh an rialtas a dhéanamh chun tomhaltas alcóil a laghdú.
- (ii) Déan plé ar **dhá** shochar a d'fhéadfadh **daoine aonair** a bhaint as a dtomhaltas alcóil a laghdú.
- (iii) Déan plé ar **dhá** shochar a d'fhéadfadh **an tsochaí** a bhaint as titim i dtomhaltas an alcóil.

(30 marc)

[75 marc]

3. (a) Tá geilleagar na Síne ag athrú ó chóras geilleagrach lárphleanáilte i dtreo córas geilleagrach measctha.
- Mínigh **gach ceann** de na téarmaí a bhfuil líne fúthu.
 - Luaigh sampla **amháin eile** de chóras geilleagrach lárphleanáilte agus sampla **amháin eile** de chóras geilleagrach measctha.
 - Tabhair breac-chuntas ar bhuntáiste eacnamaíochta **amháin** do shaoránaigh na Síne a d'fhéadfadh a bheith ag baint leis an athrú seo i dtreo córas geilleagrach measctha. (20 marc)
- (b) Bíonn deacrachtaí ag roinnt Tíortha Tearcfhorbartha agus iad ag iarraidh fás geilleagrach a bhaint amach.
- Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - Tabhair breac-chuntas ar **dhá** dheacracht eacnamaíochta **eile** a d'fhéadfadh a bheith ag tíortha tearcfhorbartha.
 - Tabhair breac-chuntas ar **dhá** bheart a d'fhéadfadh **saoránaigh na hÉireann** a dhéanamh d'fhonn cuidiú le caighdeán maireachtála na saoránach sna Tíortha Tearcfhorbartha a fheabhsú. (25 marc)
- (c) Tá cúlú eacnamaíochta in Éirinn le blianta beaga anuas agus is beag fás geilleagrach a bhí ann le tamall.
- Cén t-ainm a thugtar ar an tomhas oifigiúil ar mhéid an gheilleagair?
 - Tabhair breac-chuntas ar shochar **amháin** atá le baint ag **gach ceann** díobh seo a leanas as fás geilleagrach i ngeilleagar na hÉireann:
 - Saoránaigh na hÉireann;
 - Miondíoltóirí;
 - Airgeadas an Rialtais.
- (30 marc)
[75 marc]
4. (a) I gCáinainnéis 2014 rinne an tAire Airgeadais cinneadh an ráta laghdaithe 9% CBL in earnáil na turasóireachta a choinneáil agus deireadh leis an Cáin €3 ar Thaisteal in Aerfóirt.
- Mínigh an téarma 'Cáin Bhreisluacha'.
 - An cánacha díreacha nó cánacha indíreacha iad na cánacha a bhfuil líne fúthu thuas. Mínigh do fhreagraí.
 - Déan plé ar **dhá** chúis eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith le cinneadh an Aire Airgeadais ar an mbeart sin. (30 marc)
- (b) Is cáinainnéis 'déine' í Cáinainnéis 2014. **NÓTA:** Is é atá i gceist le 'déine' ná na bearta a rinne an rialtas chun easnaimh ar bhuiséad an rialtais a laghdú.
- Luaigh **dhá** shampla de bhearta déine a thug rialtas na hÉireann isteach le blianta beaga anuas.
 - Tabhair breac-chuntas ar **dhá** shlí a bhféadfadh bearta déine dul i bhfeidhm ar shaoránaigh na hÉireann ó thaobh na heacnamaíochta de. (21 marc)
- (c) Tabhair breac-chuntas ar argóint eacnamaíochta **amháin i bhfabhar AON DÁ CHEANN** de na bearta rialtais seo a leanas a fógraíodh i gCáinainnéis 2014, agus argóint eacnamaíochta **amháin ina gcoinne:**
- Liúntas cuardaitheora poist (i.e. íocaíocht an dóil) do dhaoine dífhostaithe faoi bhun 25 bliana d'aois a laghdú go dtí €100;
 - Cáin Choinneála ar Ús Taisce (DIRT) a mhéadú ó 33% go 41%;
 - An dleacht mháil ar thobac a ardú (e.g. ardú 10c ar phaicead 20 toitín).
- (24 marc)
[75 marc]

5. (a) Tá a lán dúshlán roimh ghnólachtaí na hÉireann agus iad ag iarraidh a gcostais a rialú.
- (i) Sainmhíneadh costas seasta **agus** costas athraitheach agus luaigh sampla **amháin** de gach ceann acu.
 - (ii) Luaigh agus mínigh **dhá** chúis a bhfuil sé tábhachtach do ghnólacht a chuid costas a rialú. (25 marc)
- (b) Bronnadh an gradam Fiontraí na Bliana ar Patrick Joy in 2013. Ba é siúd a bhunaigh Suretank, gnólacht atá lonnaithe i gCo. Lú agus a dhéanann aonaid a úsáidtear chun lastas a iompar le haghaidh thionscal na hola agus an gháis amach ón gcósta.
- (i) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - (ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** chúis a bhfuil fiontraithe riachtanach do gheilleagar na hÉireann.
 - (iii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** ghníomh a d'fhéadfadh an rialtas a dhéanamh chun fiontraíocht in Éirinn a spreagadh. (25 marc)
- (c) Bíonn tosca táirgeachta ag teastáil ó ghnólachtaí chun aschur a tháirgeadh nó chun seirbhís a sholáthar.
- (i) Luaigh agus mínigh na **trí** thoise táirgeachta, seachas fiontraíocht.
 - (ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** thoise eacnamaíochta ba chóir d'fhiontraí a chur san áireamh agus é/í ag roghnú suíomh oiriúnach dá g(h)nólacht in Éirinn. (25 marc)
- [75 marc]
6. (a) Mínigh na téarmaí seo a leanas:
- (i) Babhtáil;
 - (ii) Airgead;
 - (iii) Boilsciú praghsanna. (21 marc)
- (b) Laghdaigh BCE (ECB *i mBéarla*) rátaí úis i mí na Samhna 2013.
- (i) Cad dó a seasann na túslireacha **BCE**?
 - (ii) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
 - (iii) Déan plé ar **thrí** iarmhairt eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith ag laghdú ar rátaí úis ar gheilleagar na hÉireann. (30 marc)
- (c) Dhún roinnt banc a ngnóthaí in Éirinn le blianta beaga anuas agus tá deacrachtaí airgeadais ag cuid de na comhair chreidmheasa.
- (i) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** fheidhm atá ag na bainc thráchtála/mhiondíola.
 - (ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** iarmhairt eacnamaíochta atá ag an laghdú ar líon na mbanc ar gheilleagar na hÉireann.
 - (iii) Tabhair breac-chuntas ar chúis **amháin** a bhfuil deacrachtaí airgeadais ag cuid de na comhair chreidmheasa. (24 marc)
- [75 marc]

7. (a) I mí na Nollag 2013 rinne an EDT (WTO *i mBéarla*) comhaontú le ballstáit maidir le laghdú ar bhacainní saorthrádála.
- Cad dó a seasann na túslireacha **EDT**?
 - Sainmhíneadh **gach ceann** de na bacainní saorthrádála seo a leanas: **tarraifí** agus **cuótaí**.
 - Déan plé ar **dhá** chúis a gcuireann tíortha áirithe bacainní roimh an tsaorthrádáil.
- (25 marc)**
- (b) (i) Eiseamláir is ea Éire de “geilleagar oscailte”.
Mínigh an ráiteas seo.
- Tabhair breac-chuntas ar **dhá** shochar atá le baint ag geilleagar na hÉireann as méadú ar easpórtálacha.
 - Luaigh agus mínigh **dhá** thoisic a d’fheadfadh easpórtálacha na hÉireann a dhéanamh níos iomaíche.
- (30 marc)**
- (c) Is í an Chróit an ballstát is nua san AE agus tá 28 ballstát san AE anois.
- Cad dó a seasann na túslireacha **AE**?
 - Déan plé ar **thrí** iarmhairt eacnamaíochta ar gheilleagar na hÉireann a bhaineann le tuilleadh tíortha a theacht isteach san AE.
- (20 marc)**
[75 marc]
8. (a) “In imeacht sé bliana, tá an imirce in Éirinn athraithe ón leibhéal is airde inimirce ghlan san Eoraip go dtí an leibhéal is airde eisimirce ghlan.”
- (The Irish Times, Samhain 2013)*
- Mínigh **gach ceann** de na téarmaí a bhfuil líne fúthu.
 - Déan plé ar **dhá** chúis a bhfuil méadú tar éis teacht ar leibhéal na heisimirce.
 - Tabhair breac-chuntas ar iarmhairt eacnamaíochta dhearfach **amháin** agus ar iarmhairt eacnamaíochta dhiúltach **amháin** ar gheilleagar na hÉireann atá ag an méadú ar an eisimirce.
- (30 marc)**
- (b) “Tá ráta na dífhostaíochta ar an leibhéal is ísle ó bhí 2009 ann, de réir na bhfigiúirí is deireanaí ón POS.”
- (Nuacht RTE, Samhain 2013)*
- Cad dó a seasann na túslireacha **POS** (CSO *i mBéarla*)?
 - Déan plé ar iarmhairt eacnamaíochta **amháin** a d’fheadfadh a bheith ag titim sa dífhostaíocht ar **gach** ceann díobh seo a leanas:
 - Miondíoltóirí in Éirinn;
 - Airgeadas an Rialtais;
 - Comhardú Trádála na hÉireann (i.e. easpórtálacha sofheicthe lúide iompórtálacha sofheicthe).
- (25 marc)**
- (c) Tá méadú na fostaíochta ar cheann de na cuspóirí eacnamaíochta atá ag Rialtas na hÉireann.
- Luaigh agus mínigh **dhá** chuspóir eacnamaíochta **eile** atá ag an rialtas.
 - Mínigh beart **amháin** a d’fheadfadh an rialtas a dhéanamh chun **gach ceann** de na cuspóirí atá luaite agat in (i) thuas a bhaint amach.
- (20 marc)**
[75 marks]

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán